

Ziya Paşa

- şiirler -

Yayın Tarihi:

9.4.2004

Yayınlayan:

Antoloji.Com Kültür ve Sanat

Yasal Uyarı: Bu ekitap, bilgisayarınıza indirip kayıt etmeniz ve ticari olmayan kişisel kullanımınız için yayınlanmaktadır. Şiirlerin kopyalanması, gerçek veya elektronik ortamlarda yayınlanması, dağıtılması Türkiye Cumhuriyeti yasaları ve uluslararası yasalarla korunmaktadır ve telif hakları temsilcisinin önceden yazılı iznini gerektirir. Bu doküman Antoloji.Com tarafından yayınlanmıştır. Antoloji.Com tüm bölümleriyle, Fikir ve Sanat Eserleri Yasası'na %100 uygun olarak yayın yapmaktadır.

Ziya Paşa (1825 - 1880)

İstanbul'da doğdu, 17 Mayıs 1880'de Adana'da öldü. Asıl adı Abdülhamid Ziyaeddin'dir. Beyazıt Rüstiyesi'ni bitirdi. Özel öğretmenlerden Arapça ve Farsça öğrendi. Sadaret Mektubî Kalemî'ne devam etti. Mustafa Reşid Paşa'nın yardımıyla 1855'te Saray Mabeyn Kâtipliği'ne girdi. Ali Paşa'nın sadrazam olmasıyla saraydan uzaklaştırıldı. Zaptiye Nezareti müsteşarlığı, 1861'de Kıbrıs, 1863'te Amasya mutasarrıflığı görevlerinde bulundu. Boşna bölgesi müfettişliği Meclis-i Vâlâ azalığı yaptı. 1865'te Meşrutiyet yanlısı Yeni Osmanlılar Cemiyetine girdi. İkinci kez Kıbrıs mutasarrıflığına atanınca, Mustafa Fâzıl Paşa'nın çağrısı üzerine, Namık Kemal'le birlikte 1867'de Paris'e kaçtı. Daha sonra Londra'ya geçti. M. Fâzıl Paşa'nın sağladığı olanaklarla, Namık Kemal'le birlikte 1868'te Hürriyet gazetesini çıkardı. M. Fazıl Paşa sarayla anlaşıp, gösterdiği ilgiyi kesince, 1870'te Cenevre'ye geçti. Namık Kemal, Agâh Efendi, Ali Suavi ve öbür arkadaşlarıyla Yeni Osmanlılar Cemiyeti'nin yönetiminde görev aldı. Ali Paşa'nın ölümü üzerine 1871'de İstanbul'a döndü. 1876'da Maarif Nezareti müsteşarlığına atanmasına değin birçok görevde bulundu. Namık Kemal'le birlikte Kanun-i Esasî Encümeni'nde çalıştı. II. Abdülhamid tarafından İstanbul'da bulunması sakıncalı görülerek, vezirlik rütbesiyle 1877'de Suriye valiliğine gönderildi. Daha sonra Adana valiliğine atandı. Burada görevdeyken öldü.

Ziya Paşa, Namık Kemal ve Şinasi'yle birlikte, Tanzimat'la başlayan Batılılaşma hareketinin etkisinde gelişen ve çağdaş Türk edebiyatının ilk aşamasını oluşturan üç yazardan biridir. 1855'te sarayda görev yaptığı yıllarda Fransızca'yı öğrenmiş, bu ona Fransız edebiyatını tanımanın yollarını açmıştır. Bir yandan da şiirler, padişaha ve Reşid Paşa'ya kasideler yazmıştır. 1859'da yazdığı 'Tercî-i Bend' şiiriyle tanınmıştır. Paris'te bulunduğu yıllarda çeviriler de yapmıştır.

Hece ile yazılmış birkaç şarkısı dışında, Divan şiiri geleneğine bağlı kalmıştır. Kullandığı mazmunlarla bu şiir anlayışının duyuş ve düşünüş özelliklerinden yoğun biçimde yararlandığı görülür.

Batılılaşma yanlısı düşüncelerini, siyasal inançlarını, dil ve edebiyat konusundaki görüşlerini düz yazılarında dile getirmiştir. 1868 'de Hürriyet'te yayımladığı ünlü 'Şiir ve İnşa' makalesinde, Türk edebiyatının çağdaş bir düzeye erişmesini, gerçek Türk edebiyatı olan halk edebiyatının bu yenileşmede temel alınması gerektiğini savunmuştur. 1874'te çıkardığı Harâbat adlı antolojisinin önsözünde ise halk edebiyatını küçümseyerek Divan edebiyatını övdüğü görülür. Düşünce yanında beliren bu ikilem onun 'alışkanlıklardan ve duygulardan doğma muhafazakâr yönü' olarak nitelendirilmiştir.

Şiirlerinde, Tanzimat'la birlikte gelen halk, adalet, özgürlük, uygarlık gibi kavramları savunmuştur. Toplumdaki bozukluklar üzerinde durarak 'yeni insan'ı var edebilecek yeni bir düzenin nasıl oluşması gerektiğini işlemiştir. Kendi duygu ve düşünce evrenini dile getirdiği şiirlerinde de felsefi yanı ağır basar. 'Tercî-i Bend'de insanın yaşam gerçeği karşısında anlaşmazlıklar içindeki durumunu, us ve inançları arasındaki gizi 'Terkib-i Bend'de de gene 'kişinin küçüklüğünü, insan iradesinin ve gücünün reddi'ni tema olarak işlemiştir. Zulüm, adaletsizlik ve haksızlıkları, dönemin toplumsal bozukluklarını eleştirmiştir.

Eserleri:

Zafernâme; Harâbat, 3 cilt, 1874; Tercî-i Bend ve Terkiib-i Bend, ty; Eş'âr-ı Ziya, (ö.s), 1881, Külliyyat-ı Ziya Paşa, (ö.s), S. Nazif (der.) 1924-1925; Rûya, (ö.s.), 1910; Veraset Mektupları, (ö.s.), 1910; Ziya Paşa'nın Şiirleri, (ö.s.), 1960

İsimsiz

Yâran dağıldı sohbet-i meyhane kalmadı
Ol işret, ol muhabbet, o peyman kalmadı
Gûşetmem eski nâraları kûy-ü yârdan
Gûya ki deşt-i aşkla divane kalmadı.

Ziya Paşa

Terkib-i Bend 10

İkbâl için ahbâbı siâyet yeni çıktı
Bilmez idik evvel bu dirâyet yeni çıktı

(Yükselmek, iyi bir mevkiye gelmek için dostlarını geçiştirmek yeni çıktı, önceleri bu beceriksizliği bilmezdik, bu da yeni çıktı)

Sirkat çoğalıp lâfz-ı sadâkat modalandı
Nâmus tamam oldu hamiyet yeni çıktı

(Hırsızlık çoğalıp sadakat sözü moda haline geldi, namusu bitirdik, hamiyet yeni çıktı)

Düşmanlara ahbâbını zemm oldu zerafet
Dildardan ağıyâra şikâyet yeni çıktı

(Düşmanlara dostları yermek bir incelik oldu; başkalarına gönül dostlarından şikayet yeni çıktı)

Sâdıkları tahkîr ile red kaide oldu
Hırsızlara ikram ü inayet yeni çıktı

(Sâdik kişileri aşağılama, reddetme benimsenir oldu; hırsızlara ikram ve yardım yeni çıktı)

Hak söyleyen evvel dahi menfûr idi gerçi
Hainlere amma ki riayet yeni çıktı

(Her ne kadar doğruyu söyleyenler de önceleri nefretle karşılanmışsa da ancak hainlere uyma yeni çıktı)

Evrak ile ilân olunur cümle nizâmât
Elfâz ile terfîh-i ra'iyet yeni çıktı

(Bütün düzenlemeler bazı kâğıtlar ile ilan olunur, söz ile halkın refaha eriştirilmesi ise yeni çıktı)

Âciz olanın ketm olunur hakk-ı sarîhi
Mahmîleri her yerde himâyet yeni çıktı

(Güçsüz olanın en belirgin hakkı saklı tutulur, himaye görenleri her yerde korumak yeni çıktı)

İsnâd-ı ta'assub olunur merd-i gayûra
Dinsizlere tevcîh-i reviyet yeni çıktı

(Gayretli kişiler taassubla suçlanırken dinsizlere özgü derin düşünce yeni çıktı)

İslam imiş devlete pâ-bend-i terakki
Evvel yoğ idi işbu rivâyet yeni çıktı

(Devletin yükselmesine engel olan İslamiyet imiş, önceleri yoktu, bu rivayet yeni çıktı)

Milliyyeti nisyan ederek her işimizde

Efkâr-ı Firenge tebaiyyet yeni çıktı

(Her işimizde millî benliğimizi unutarak Batı düşüncesine körü körüne bağlılık yeni çıktı)

Eyvah bu bâzîçede bizler yine yandık
Zîra ki ziyan ortada bilmem ne kazandık

(Eyvah bu oyunda bizler yine yandık, çünkü zarar ortada bu konuda bilmem biz ne kazandık)

Ziya Paşa

Terkib-i Bend

.....
Pek rengine aldanma felek eski felektir
Zira feleğin meşreb-i nasazı dönektir

Ya bister-i kemhada ya viranede can ver
Çün bay u geda hake beraber girecektir

Allah'a sığın şahs-i halimin gazabından
Zira yumuşak huylu atın çiftesi pektir

Yaktı nice canlar o nezaketle tebessüm
Şirin dahi kasdetmesi cana gülerektir

Bed-asla necabet mi verir hiç üniforma
Zerduz palan ursan eşsek yine eşektir

Bed-maye olan anlaşılır meclis-i meyde
İşret güher-i ademi temyize mihenktir

Nush ile yola gelmeyi etmeli tekdir
Tekdir ile uslanmayanın hakkı kötektir

Nadanlar eder sohbet-i nadanla telezzüz
Divanelerin hemdemi divane gerektir

Afv ile mübeşşir midir eshab-ı meratib
Kanun-i ceza acize mi has demektir

Milyonla çalan mesned-i izzete serefraz
Birkaç kuruşu mürtekibin cay-i kürektir

.....

Ziya Paşa